

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

KURRIKULA E BAZUAR NË KOMPETENCA

Lënda: TIK

Shkalla: IV

Klasa: IX

Tiranë, 2017

IZHA
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Përmbajtja e programit

I.	Hyrje.....	4
II.	Korniza konceptuale e programit	4
1	Qëllimet e arsimit parauniversitar	7
2	Qëllimi i programit të fushës Teknologji dhe TIK.....	7
2.1	Qëllimi i fushës.....	7
3	Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës	8
4	Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera kurrikulare.....	11
5	Kompetencat që formohen përmes tematikave.....	17
6	Koha mësimore për secilën klasë	20
6.1	Përmbajtja e shkallës së katërt	20
7	Shkalla e katërt	22
7.1	Tematika : Bota e kompjuterit	22
7.2	Tematika: Përpunimi digjital i tekstit	24
7.3	Tematika: Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i.....	26
7.4	Tematika: Mbledhja dhe analiza e të dhënave me Excel.....	29
7.5	Tematika: Prezantimi digjital	30
8	Udhëzime metodologjike.....	32
9	Udhëzime për vlerësimin.....	35
10	Materialë dhe burime mësimore.....	40

Tabelat dhe digramat

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit	6
Diagrami 2: Rezultatet kryesore të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt.	10
Diagrami 3: Lidhja ndërmjet TIK-ut dhe fushave të tjera.....	16
Digrami 4: Kompetencat e fushës dhe tematikat e fushës	17
Tabela 1: Kompetencat e fushës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të fushës	18
Tabela 2: Orët e sugjeruara për çdo tematikë.....	20

I. Hyrje

Në kohët e sotme, teknologjia dhe TIK-u janë kthyer në një mënyrë jetese ndaj së cilës fëmijët janë të tërhequr. Për t'iu përshtatur sa më mirë ndryshimeve të kohës, është i nevojshëm integrimi i TIK-ut në arsimin e mesëm të ulët pasi ndikon në zhvillimin e kompetencës digjitale të të gjithë nxënësit. Fëmijët e sotëm fillojnë të përdorin mjetet digjitale në një moshë shumë të re, ndaj shkolla duhet t'u përgjigjet nevojave të nxënësit.

Arsimi teknologjik është një komponent thelbësor i kurrikulës. Në një botë ku ndeshesh me shumë lloje teknologjish, të cilat janë pjesë e jetës së përditshme për të gjithë njerëzit, nxënësit duhet të pajisen me aftësi për t'u përballur me to me vetëbesim. Është po aq e rëndësishme që nxënësit të vlerësojnë dhe të kuptojnë marrëdhënien komplekse ndërmjet teknologjisë dhe shoqërisë. Si qytetarë, ata duhet të jenë të aftë të bëjnë gjykime vetjake mbi çështjet që lidhen me ndikimin e teknologjisë në jetët e tyre, në shoqëri dhe në mjedis.

Nxënësit e moshës digjitale vijjnë në shkollë me njohuri, gjykime, opinione dhe pyetje të mara nga burime të pafundme digjitale të informacionit, të cilat mësuesi duhet t'i konsiderojë si pjesë të kurrikulës në tërësinë e saj.

TIK-u dhe teknologjia janë një formë e veçantë e veprimtarisë krijuese, ku njerëzit ndërveprojnë me mjediset e tyre duke përdorur materialet, inputet dhe proceset e duhura në përgjigje të nevojave, dëshirave dhe mundësive të tyre. Ajo integron shprehitë për zgjidhjen e problemeve dhe ato praktike në prodhimin e produkteve dhe të sistemeve të dobishme. Për këtë arsye ajo është e pranishme në shumë fusha të të nxënit, por veçanërisht në fushën e shkencave natyrore.

II. Korniza konceptuale e programit

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë.

Si i tillë ky dokument i shërben:

-) **nxënësit** për zhvillimin e kompetencave kyçe dhe kompetencave të fushës së teknologjisë dhe TIK-ut, në mënyrë që ai të përballojë sfidat e jetës dhe të integrohet në shoqëri;

-) **mësuesit** për planifikimin realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe arritjet e nxënësve në klasë dhe jashtë saj;
-) **prindit** për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara kohore;
-) **hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

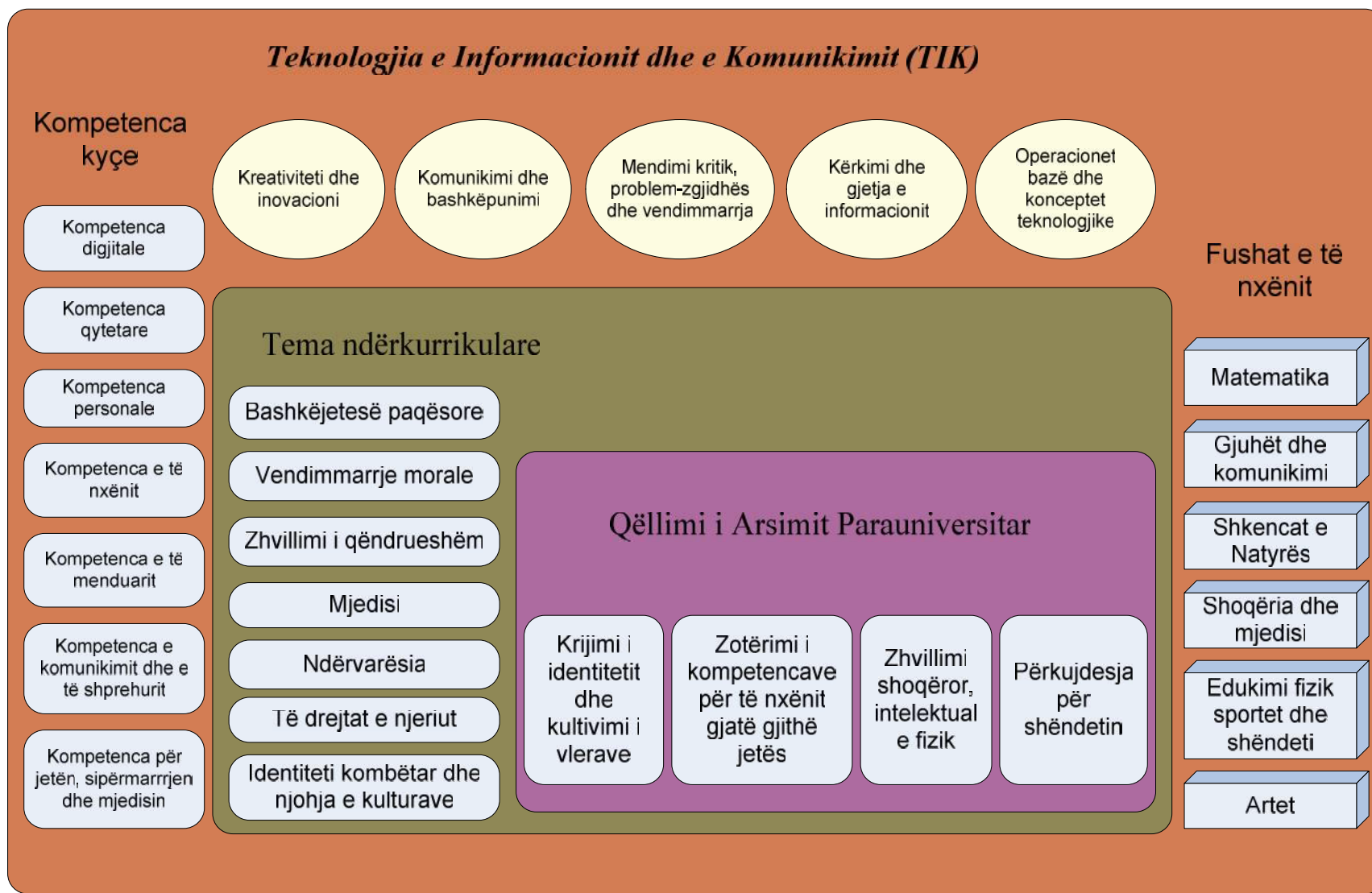
Programi i TIK-ut ka në thelb të tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të fushës/lëndës**, si dhe të kompetencave kyçe që lidhen me to. Realizimi i temave ndërkurrikulare nëpërmjet fushës së teknologjisë dhe TIK-ut është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e tij në shoqëri dhe në jetën e përditshme. Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e TIK-ut me fushat e tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Programi përmban pesë tematikat, të cilat krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe të zbatojë njohuritë, shkathhtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe të kompetencave kyçe. Në program paraqitet edhe **koha mësimore për secilën tematikë**, e cila ndryshon nga klasa në klasë.

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin që zotëron brenda vetes. Në këtë program **vlerësimi i nxënësve** është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënit.

Programi i TIK-ut, nga pikëpamja e organizimit të përmbajtjes, paraqitet në diagramin e mëposhtëm:

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit

1 Qëllimet e arsimit parauniversitar

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes;
- përdorin teknologjitë e reja.

2 Qëllimet e programit të fushës “Teknologji dhe TIK”

2.1 Qëllimet e fushës

- Të kontribuojë në një edukim të balancuar, duke iu dhënë nxënësve një përvojë të gjerë dhe sfiduese, që do t’u krijojë mundësi atyre të fitojnë një grup njohurish, kuptimesh, aftësish njohëse e përpunuese dhe kompetenca të thjeshta, duke i përgatitur në këtë mënyrë që të jenë pjesëmarrës në një botë teknologjike.

- T'u krijojë mundësi nxënësve t'i integrojnë këto njohuri dhe shkathtësi/shprehi, së bashku me cilësitë për hulumtim dhe mendim reflektiv, për gjetjen e zgjidhjeve me vëmendjen e duhur ndaj çështjeve të shëndetit dhe të sigurisë.
- Të lehtësojë zhvillimin e një sërë aftësish të komunikimit që do t'i nxisin nxënësit të shprehin aftësitë e tyre krijuese në mënyrë praktike dhe me imagjinatë, duke përdorur forma të ndryshme: fjalë, grafikë, modele etj.
- Të sigurojë një kontekst, në të cilin nxënësit mund të zbulojnë dhe vlerësojnë ndikimin e teknologjive në ekonomi, në shoqëri dhe në mjedisin përreth.

2.2 Qëllimi i programit të TIK-ut:

Programi i TIK-ut do të bazohet kryesisht në zhvillimin e procesit të shkruarit në kompjuter, bashkëbisedimit me të tjerët, si edhe realizimit të prezantimeve të ndryshme. Nxënësit do të aftësohen:

- të gjejnë informacione nga një shumëllojshmëri burimesh, përzgjedhin dhe sintetizojnë informacionin për të përmbushur nevojat e tyre;
- të zhvillojnë idetë e tyre, duke përdorur mjete të TIK-ut për të përmirësuar cilësinë për të ndryshuar dhe përsosur punën e tyre;
- të shkëmbejnë dhe ndajnë informacione përmes medieve elektronike;
- të shqyrtojnë, ndryshojnë dhe vlerësojnë punën e tyre, duke reflektuar në mënyrë kritike për cilësinë e saj.

3 Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat dhe mjetet e përshtatshme të procesit të nxënies. ***Kompetenca përcaktohet si integrim i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies.***

Kompetenca demonstron nga nxënësi (njohuri), bazohet në performancën e tij (aftësi), si dhe bazohet në perspektivën e sjelljes (qëndrim). Organizimi i mësimin të TIK-ut me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën. Kur nxënësi realizon kompetencat digjitale, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe.

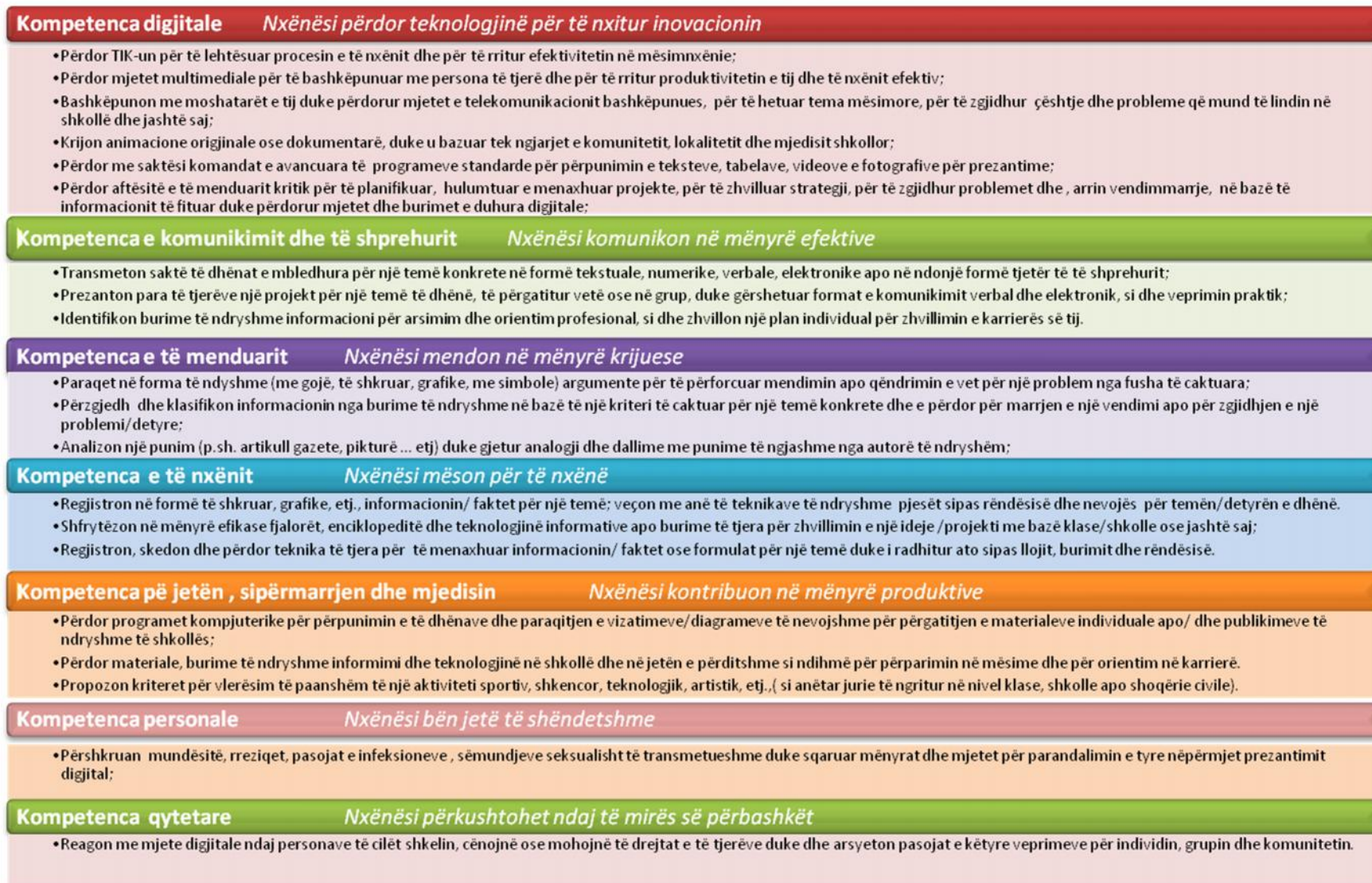
P.sh., kompetenca digjitale “Zgjidhja problemore” përfshin shumë nga strategjitë e zgjidhjes së situatave të ndryshme problemore në shoqëri

dhe në jetën e përditshme duke përdorur teknologjinë.

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës së TIK-ut mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyç që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat e fushës/ lëndës së TIK-ut që synon të arrijë nxënësi;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetencat e fushës/lëndës së TIK-ut për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënit për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet digjitale, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit të kompetencave digjitale një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyçe në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për fushën e teknologjisë dhe TIK-ut.

Diagrami 2: Rezultatet kryesore të nxënësve sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt

4 Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera kurrikulare

TIK-u u shërben të gjitha fushave me koncepte dhe me aftësi. Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera pasuron situatat e mësimit, në të cilat nxënësi zhvillon kompetencat e tij. Përdorimi i teknologjisë në fushat si: gjuhë dhe komunikim, matematikë, histori, shkenca dhe edukim muzikor ndihmon në përvetësimin më mirë të lëndëve të tjera nga nxënësi duke i bërë ato më të kuptueshme dhe më tërheqëse. TIK-u luan një rol të rëndësishëm në të gjitha fushat e tjera. Përdorimi i TIK-ut duhet të shihet si një mjet që i ndihmon nxënësit të përqendrohen më gjatë në klasë, pasi informacioni mund të transmetohet në forma të ndryshme audio-vizive (eksperimentet virtuale, filmat dokumentarë, prezantimet PowerPoint, posterat, leximi i historive online, ritregimi i një historie duke e rishkruar në Word, ndarja e informacioneve me shkollat e tjera nëpërmjet e-mail-it).

Gjuhët dhe komunikimi

Në shkolla duhet të ketë një mbështetje të fortë për lidhjen e të mësuarit në lëndën e TIK-ut me të mësuarit e gjuhës dhe të komunikimit. Të mësuarit në lëndën e TIK-ut i jep një përparësi të madhe komunikimit të saktë dhe të qartë. Lënda e TIK-ut mbështetet mbi përforcimin e të mësuarit të gjuhës dhe të komunikimit. Nxënësit duhet të përshkruajnë objektet dhe ngjarjet, të interpretojnë përshkrimet, të lexojnë dhe të japin udhëzime, të gjenerojnë dhe zbulojnë ide me të tjerët, të shkruajnë përshkrime të shkurtra, tekste reklamash, raporte vlerësimi dhe ndryshimi, si dhe të marrin pjesë në grupe diskutimi. Në gjuhë dhe në komunikim nxënësi bën korrigjimin në mënyrë automatike të gabimeve drejtshkimore. Gjatë dërgimit të e-maileve shikohet nëse është zgjedhur adresa e saktë dhe nëse është përdorur gjuha e duhur ndaj dërguesit. Kur nxënësit mësojnë ndarjen e paragrafëve dhe të fjalëve, atyre u korrigjohet edhe ana gjuhësore, si dhe shihet nëse ndarja e paragrafëve është e saktë. Gjuhët e huaja mund të përdoren edhe si aftësi ndërkurrikulare. Nxënësve u kërkohet të gjejnë informacione nga interneti dhe më pas, ata mund të hartojnë rregullat e klasës, mund të shkruajnë një biografi të vogël për veten, mund të jenë në gjendje të krijojnë një faqe ku të vendosin punime të anglishtes, si dhe mund të organizojnë postera për tema të ndryshme që prekin jetën e përditshme. Nëpërmjet CD-ROM dhe DVD ata zhvillojnë më shumë fjalorin, duke e pasuruar atë dita-ditës. Ana pamore i ndihmon nxënësit të mbajnë mend më shpejt dhe më lehtë shumë fjalë.

Matematika

Kurrikula e lëndës së TIK-ut jep kontekstin brenda të cilit mund të zbatohet dhe mund të zhvillohet të kuptuarit matematikor, rrjedhshmëria, arsytimi logjik, mendimi analitik dhe aftësitë e problem- zgjidhjes. Në lëndën e TIK-ut, nxënësit përpunojnë të dhënat duke përdorur tabela, lista, piktura grafike, kolona grafike dhe vija grafike. Në matematikë aftësitë e nxënësve për analizë të dhënash do të zhvillohen për të përfshirë pilotime të shpërndara, grafikë linearë dhe gradientët e grafikëve. Kjo do të rritë aftësinë e tyre për të analizuar paternet dhe tendencat mbi të dhënat si pjesë e kërkimit teknologjik. Në matematikë, nxënësit mësojnë metodat statistikore të cilat mund të zbatohen te analizat sasiore të të dhënave në lëndën e TIK-ut. Nxënësit zhvillojnë përdorimin e sistemit metrik në të dyja lëndët (matematikë dhe TIK). Aftësia për të konvertuar midis njësive metrike te gjatësisë dhe masës dhe shënimit dhjetor ne matematikë do t'i mundësojë ata që të paraqesin dhe krahasojnë të dhënat në mënyra të kuptueshme në lëndën e TIK-ut. Nxënësit përdorin kuptimin hapësinor të zhvilluar në matematikë për të zbatuar njohuritë e gjeometrisë, formave dhe këndeve në TIK. Kur konsiderohet një sistem në një gamë të gjerë shkallësh në lëndën e TIK-ut, nxënësit përdorin njohuritë e tyre të kohës dhe intervaleve në matematikë.

Lënda e TIK-ut jep mjetet për përpunimet automatike të matematikës, të cilat përforcojnë konceptet në matematikë. Aftësia e nxënësve në matematikë për të zgjidhur problemet që përmbajnë ekuacione lineare mund të përdoret në TIK, kur studiohen marrëdhëniet sasiore dhe algoritmet e vizatimit.

Në studimin e matematikës nxënësi përdor programin *Excel* për të hedhur të dhëna matematikore, ata mund ta realizojnë nëpërmjet vizatimit të grafikëve, të cilët mund të shërbejnë më pas edhe për të realizuar analizën e të dhënave. Krijimi i një baze të dhënash ku të hedhim të dhënat për nxënësit: emër, mbiemër, ditëlindja, vendlindja etj. Kjo bazë të dhënash mund të përdoret më pas për përlogaritje formulash kur nxënësit të kenë përvetësuar Excel-in.

Historia

Historia jep një shteg tjetër për të kuptuar se si zhvillohet TIK-u dhe se si zhvillimi i TIK-ut është burim i fakteve historike. Krijimi dhe zhvillimi i teknologjive digjitale ka pasur ndikim dhe ka influencuar në shoqëri dhe në rritje të ardhmes. Në njohjen dhe në kuptimin e fashave nxënësit do të zhvillojnë në rritje njohuri dhe të kuptuar të sofistikuar, që rrjedhin nga burimet bashkëkohore dhe historike. Është e rëndësishme që nxënësit të mësojnë që teknologjitë digjitale janë zhvilluar përmes përvetësimit gradual të njohurive përgjatë shumë shekujve,

që të gjithë njerëzit (duke përfshirë njerëz si vetja) përdorin dhe kontribuojnë në zhvillimin e teknologjive digjitale. Studimet historike të teknologjisë digjitale në shkallë shoqërie duke futur aty edhe popujt dhe kulturat e vendeve e ndryshme të botës nga të gjitha kohërat do t'i ndihmojnë nxënësit që të kuptojnë kontributin e njerëzve nga gjithë bota.

Në lëndën e historisë nëpërmjet TIK-ut, nxënësit mund ta përdorin internetin për të zgjeruar njohuritë e tyre mbi faktet historike, por edhe për të mbajtur mend më lehtë. P.sh., në lidhje me Luftën e Dytë Botërore, ata mund të gjejnë sekuenca filmike, dokumentarë dhe shkrime që mund t'i ndihmojnë për të mbajtur mend më lehtë ngjarjet. Gjithashtu, në studimin e edukimit muzikor nxënësi nëpërmjet njohurive në TIK përdor këto mjete për të përvetësuar më mirë lëndën e muzikës, duke i ndjekur imazhet ose duke krijuar pjesë të vogla muzikore nëpërmjet përdorimit të teknologjive. Nëse nxënësit e dëgjojnë këngën, por në të njëjtën kohë kanë edhe mundësinë të shohin videoklipin e saj, kjo e bën më të lehtë mësimin e muzikës. Në diagramin e mëposhtëm tregohet lidhja e TIK-ut me lëndët e tjera.

Shkencat e natyrës

Lënda e TIK-ut plotëson kurrikulën e shkencave të natyrës. Të dyja këto lëndë/ fushë vënë theksin në krijimin e ardhmërive të preferuara dhe në përdorimin e të menduarit të sistemeve. Shkencat zhvillojnë ide të mbingarkuara të *paterneve*, të rregullit dhe organizimit, të stabilitetit dhe ndryshimit, të shkallës dhe matjes, të materies dhe energjisë dhe të sistemeve si aspekte kyçe të pikëpamjes shkencore për botën. Nxënësit mbështeten mbi këto ide kur krijojnë zgjidhje dhe konsiderojnë rolin e teknologjisë në shoqëri.

TIK-u mbështetet tek konceptet e biologjisë, kimisë, fizikës për të zgjidhur problemet dhe skicon zgjidhje për të përmbushur nevojat dhe mundësitë njerëzore. Lidhjet me kurrikulën e shkencave të natyrës lejojnë zbatimet e koncepteve shkencore përmes kritikës dhe zbatimit të njohurive parësore për të projektuar zgjidhje të botës reale që janë të kuptueshme për nxënësit. P.sh., nxënësit zbatojnë njohuritë mbi forcat dhe karakteristikat e vetive të materialeve. Ata kryejnë studime të përshtatshme shkencore të materialeve, proceseve dhe prototipeve.

TIK-u jep shume teknika dhe teknologji për të automatizuar mbledhjen, magazinimin dhe analizën e të dhënave shkencore. Zhvillimi i teknologjive digjitale si: *data loggers, spreadsheets, databases, teknologjitë e simulimit dhe të imagjinatës* kanë qenë boshti për përparimin në shkenca. Ata janë përdorur për të mbledhur dhe për të organizuar një gamë të gjerë të dhënash dhe për të tërhequr informacion duke filtruar, analizuar dhe vizualizuar volume të mëdha të dhënash numerike, kategorike dhe strukturore. TIK-u u jep nxënësve aftësitë për të përfaqësuar

të dhënat në mënyrat që mundësojnë analizat përlllogaritëse. Shkencëtarët përdorin teknologjitë digjitale për të zhvilluar *software* për të simuluar, modeluar dhe analizuar sisteme biologjike, kimike dhe fizike. Teknologjitë digjitale u japin nxënësve aftësitë për të zbatuar dhe për të fituar një të kuptuar më të thellë të koncepteve dhe të modeleve në lëndët shkencore duke ndërvepruar me simulimet.

Gjeografia

Njohuritë, të kuptuarit dhe aftësitë e TIK-ut mund të zbatohen duke përdorur një gamë kontekstesh nga kurrikula e lëndës së gjeografisë. Qysh në vitet e para nxënësit zgjedhin informacion, gjejnë *paterna* dhe veprojnë me sisteme digjitale krahas zhvillimit të kuptimit hapësinor, veçanërisht kur krijojnë, interpretojnë dhe përdorin hartat. Ata përdorin gjuhë drejtuese, kuptojnë shkallën dhe distancën dhe regjistrojnë të dhënat në lidhje me motin. Ata krijojnë produkte dhe sisteme që matin dhe zhvillojnë më tej të kuptuarit e tyre të influencës së klimës dhe kushteve të motit. Ata përdorin mjete digjitale për të mbledhur dhe për të përzgjedhur informacionin dhe të dhënat dhe ka një theks të madh mbi teknologjitë digjitale dhe hapësinore.

Nxënësit përforcojnë aftësitë dhe kuptimin e tyre mbi teknologjitë digjitale kur studiojnë karakteristikat mjedisore të vendeve, proceseve dhe të rëndësisë për njeriun. Gjatë kërkimeve ata mbledhin dhe konvertojnë të dhënat në forma të dobishme duke përdorur *spreadsheets*, grafikë dhe harta të shpërndarjes. Nxënësit konsolidojnë të kuptuarit e tyre mbi mbështetjen gjatë kohës kur studiojnë rëndësinë e mjedisit biofizik për njeriun dhe kur projektojnë, hartojnë dhe menaxhojnë projektet që rritin të kuptuarit e tyre të balancës delikate ndërmjet veprimit të njeriut dhe mjedisit.

Përmes TIK-ut, konceptet dhe të mësuarit që adresohen në lëndën e gjeografisë vihen në kontekst përmes projektimit dhe prodhimit të produkteve, shërbimeve dhe mjediseve përmes projekteve specifike të targetuara që lidhin mbështetshmërinë, mjedisin dhe shoqërinë. Nxënësit kritikojnë, hartojnë dhe prodhojnë zgjidhje për mjedise të menaxhuara dhe të konstruara. Të mësuarit është një rritje e mëtejshme përmes aktiviteteve autentike që fokusohen mbi zgjidhjet sipërmarrëse dhe inovative drejt nevojave të pikasura.

Edukimi fizik

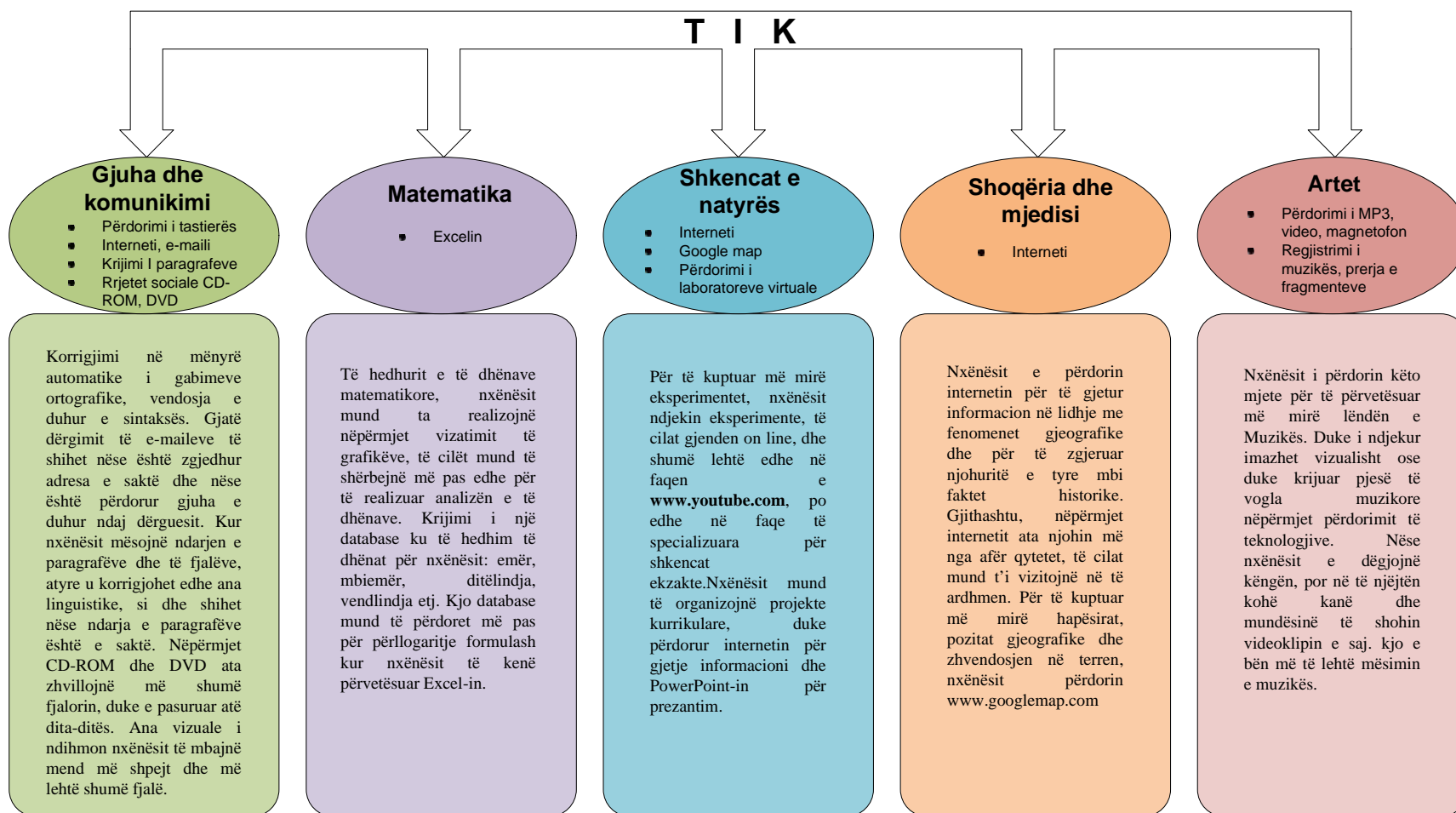
Lënda e TIK-ut mban parasysh edhe atë çka nxënësit mësojnë në lëndën e edukimit fizik. Në fashën e lëvizjes dhe të aktivitetit fizik të lëndës së edukimit fizik, nxënësit zhvillojnë dhe praktikojnë aftësi të vogla koordinuese, të cilat i ndihmojnë që ata të zhvillojnë dhe të aplikojnë aftësi manipulative në teknologjinë digjitale.

Artet

Kurrikula e TIK-ut plotëson kurrikulën e arteve, veçanërisht në aplikimin e elementeve dhe parimeve të projektimit të dizenjës në artet pamore dhe në përdorimin e TIK-ut në artet mediatike. Përmes kurrikulës së TIK-ut, aspekte të estetikës inkorporohen në proceset e dizenjimit në aktivitete mësimore të TIK-ut. Kjo ndodh kur nxënësit krijojnë produkte dhe mjedise duke i përfshirë ato me një fokus mbi teknologjitë grafike. Njohja e materialeve, veglave dhe pajisjeve dhe e mënyrave që mund të përdoren për të krijuar zgjidhje të dizenuara jep lidhjen ndërmjet lëndës së teknologjisë digjitale dhe dizenjimit dy dhe trepërmasor në artet pamore. Aftësitë e zhvilluara në artet pamore si përfaqësimi dhe eksplorimi i ideve krijuese përmes skicimit dhe vizatimit plotëson proceset e përdorura të vizatimit dhe teknologjia digjitale për të gjeneruar ide për të krijuar zgjidhje.

Nxënësit përdorin multimedien në një gamë të fushave të të mësuarit në kurrikulën shkollore për të komunikuar prova të të mësuarit të tyre. Përshkrime të qarta të përmbajtjes që përshkruajnë dijet, të kuptuarit dhe aftësitë në multimedia gjenden te teknologjitë digjitale dhe artet e medias. Gjithashtu, të vizatimit dhe teknologjia digjitale nxënësit mund të prodhojnë zgjidhje të dizenuara me fokus multimedial përmes kontekstit të teknologjive, *Materialet dhe specializimet e teknologjive*, p.sh., teknologjitë grafike.

Diagrami 3 Lidhja ndërmjet TIK-ut dhe fushave të tjera

5 Kompetencat që formohen përmes tematikave

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e TIK-ut synon të përmbushë 6 kompetencat e fushës, të cilat lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë jetës së tij dhe që arrihen nëpërmjet 5 tematikave kryesore.

Digrami 4: Kompetencat e fushës dhe tematikat e fushës

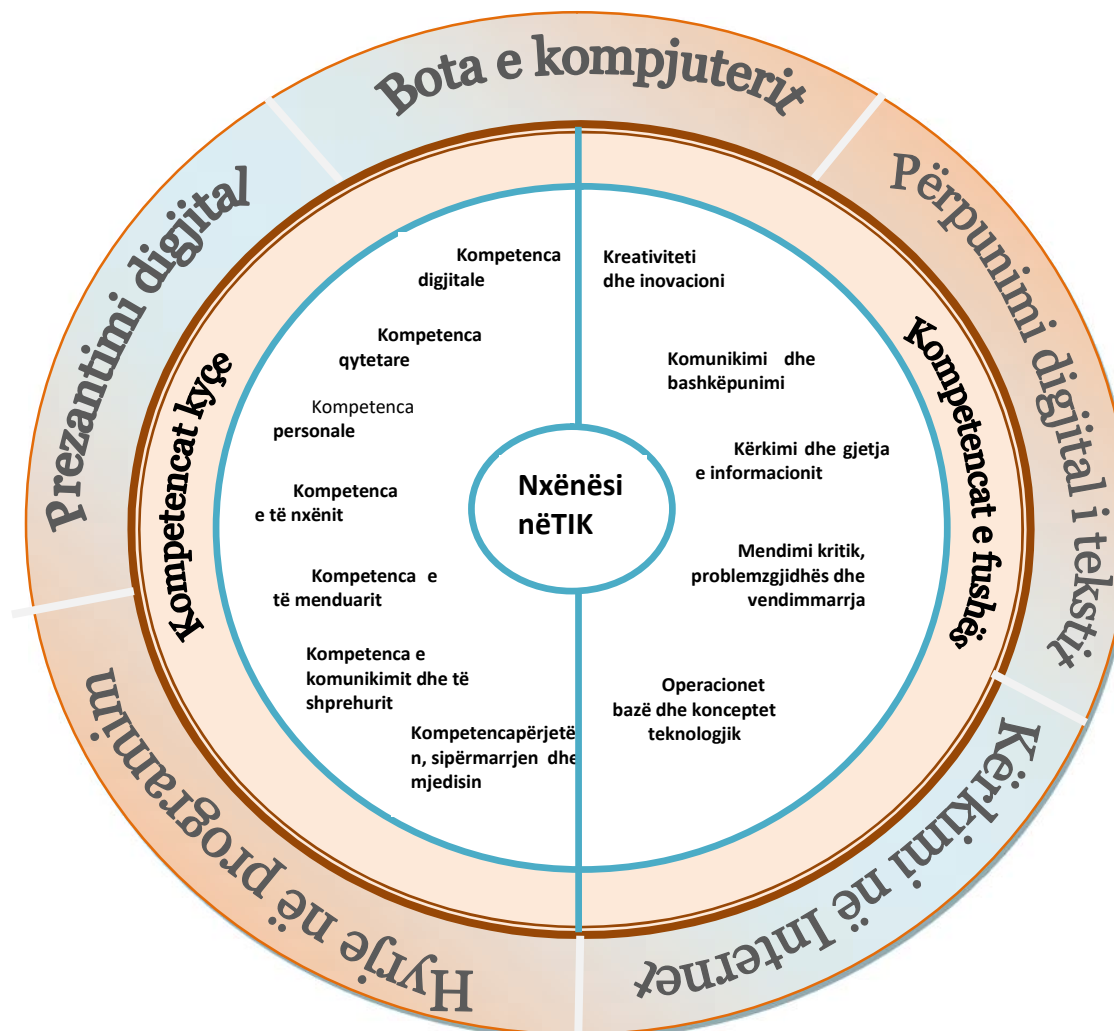

Tabela 1: Kompetencat e fushës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të fushës

Kompetencat e veçanta që formohen përmes tematikave	Përshkrimi i kompetencave
Kreativiteti dhe inovacioni	<ul style="list-style-type: none"> - Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë: Nxënësi të përdorë teknologjinë për të zhvilluar të menduarit krijues dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin në produktet që realizon gjatë proceseve të punës. - Zhvillimi i përmbajtjes: Nxënësi të krijojë përmbajtje në formate të ndryshme duke përfshirë multimedian, korrigjon dhe përmirëson përmbajtjen që ai ose të tjerët kanë krijuar, si dhe shpreh kreativitetin nëpërmjet medieeve dhe teknologjive digjitale. - Integrimi dhe ripërpunimi: Nxënësi të modifikojë, pastrojë dhe përpunojë burimet ekzistuese për të krijuar përmbajtje dhe njohuri të reja, origjinale dhe të përshtatshme. - E drejta e autorit dhe licencat: Nxënësi të kuptojnë se si e drejta e autorit dhe licencat zbatohen në informacionin dhe përmbajtjen. - Programimi: Nxënësi të zbatojë parametrat, modifikime programi, aplikime programi, <i>software</i>, pajisje, të kuptojë parimet e programimit, të kuptojë çfarë është pas një programi.
Komunikimi dhe bashkëpunimi	<ul style="list-style-type: none"> - Bashkëveprimi ndërmjet teknologjisë: Nxënësi të bashkëveprojë nëpërmjet llojeve të ndryshme pajisjesh dhe aplikacioneve digjitale, të kuptojë se si komunikimi digjital është shpërndarë, paraqitur dhe drejtuar, të kuptojë rrugët e përshtatshme të komunikimit nëpërmjet mjeteve digjitale, t'i referohet formateve të ndryshme të komunikimit, të përshtatë modelet dhe strategjitë e komunikimit për një audiencë specifike. - Shpërndarja e informacionit dhe përmbajtjes: Nxënësi të ndajë me të tjerët vendndodhje dhe përmbajtjen e informacionit të gjetur, të jenë të gatshëm dhe në gjendje për të ndarë njohuritë, përmbajtjen dhe njohuritë, të veprojnë si ndërmjetës, të jetë aktiv në shpërndarjen e të rejaeve , përmbajtje dhe burime, të dijë rreth praktikave dhe të integrojë informacion të ri në trupin e njohurive ekzistuese. - Angazhimi i qytetarisë online: Nxënësi të marrin pjesë në shoqëri nëpërmjet angazhimeve online, të kërkojnë mundësi për vetëzhvillimin dhe fuqizimin duke përdorur teknologjitë dhe mjediset digjitale, të jetë i vetëdijshëm për potencialin e teknologjive për pjesëmarrjen e qytetarëve. - Bashkëpunimi ndërmjet kanaleve digjitale: Nxënësi të përdorë teknologjitë dhe median për punën në grup, të bashkëpunojë proceset e bashkëndërtimit dhe bashkëkrijimit të burimeve,

<p>Kërkimi dhe gjetja e informacionit</p>	<p>njohurive dhe përmbajtjes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etika e komunikimit online: Nxënësi të dijë dhe të njohë si janë rregullat e sjelljes online/ ndërveprimet virtuale, të jetë i vetëdijshëm për aspektet e diversitetit kulturor, të jetë i aftë të mbrojë veten dhe të tjerët nga rreziqet e mundshme online, të zhvillojë strategjitë aktive për të zbuluar sjelljet e papranueshme. - Administrimi i identitetit digjital: Nxënësi të krijojë, përshtasë dhe drejtojë një ose më shumë identitete digjitale, të jetë i aftë të mbrojë e-reputacionin e dikujt, të merret me të dhënat që ai prodhon përmes disa llogarive aplikimesh. - Shfletosja, kërkimi dhe filtrimi i informacionit: Nxënësi të hyjë dhe të kërkojë informacion online, të artikulojë nevojat informative, të gjejë informacionin e përshtatshëm, të zgjedhë burimet efektivisht, të lundrojë ndërmjet burimeve online, të krijojë strategji personale informacioni. - Vlerësimi i informacionit: Nxënësi të mbledhë, përpunojë, kuptojë dhe të vlerësojë në mënyrë kritike informacionin. - Ruajtja dhe rigjetja e informacionit: Nxënësi të ndryshojë dhe të ruajë informacionin dhe përmbajtjen për korrigjim më të lehtë, të organizojë informacione dhe të dhëna.
<p>Mendimi kritik, problem-zgjidhës dhe vendimmarrja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zgjidhja e problemeve teknike: Nxënësi të gjejë problemet e mundshme dhe t'i zgjidhë ato (nga <i>trouble-shooting</i> në zgjidhjen e problemeve më komplekse) me ndihmën e mjeteve digjitale. - Gjetja e nevojave dhe përgjigjeve teknologjike: Nxënësi të vlerësojë nevojat e veta në termat e burimeve, mjeteve dhe zhvillimit të kompetencave, të përshtatë nevojat me zgjidhjen e mundur, të përshtatë mjetet me nevojat personale, të vlerësojë në mënyrë kritike zgjidhjet e mundshme dhe mjetet digjitale. - Gjetja e boshllëqeve të kompetencave digjitale: Nxënësi të kuptojë kur kompetencat e veta nevojiten të përmirësohen ose të përditësohen, të mbështesë të tjerët në zhvillimin e kompetencave të tyre digjitale, të mbajë dhe të japë zhvillimet e reja.
<p>Mbrojtja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mbrojtja e pajisjeve: Nxënësi të mbrojë pajisjet e veta dhe të kuptojë rreziqet online dhe kërcënimet, të njohë rreth mbrojtjes dhe masave të sigurisë. - Mbrojtja e të dhënave personale: Nxënësi të kuptojë termat e zakonshme të shërbimit, të aktivizojë mbrojtjen e të dhënave personale, të kuptojë privatësinë e njerëzve të tjerë, të mbrojë veten nga mashtrimet në internet dhe kërcënimet. - Mbrojtja e shëndetit: Nxënësi të shmangë rrezikun e shëndetit që lidhet me përdorimin e

- teknologjisë në termat e kërcënimeve në të mirën e shëndetit fizik dhe psikologjik.
- **Mbrojtja e mjedisit:** Nxënësi të jetë i vetëdijshëm për ndikimin e TIK-ut në mjedis.

6 Koha mësimore për secilën klasë

Lënda e TIK-ut zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila, pra gjithsej 35 orë për secilën klasë. Programi i lëndës së TIK-ut specifikon peshën (*orët e sugjeruara*) e secilës tematikë për secilën shkallë dhe klasë. Shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuara në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

	Bota e kompjuterit	Përpunimi digjital i tekstit	Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i	Hyrje në programim	Prezantimi digjital (Komunikimi funksional)	Gjithsej orë
Shkalla e katërt						
Klasa e nëntë	7 orë	6 orë	8 orë	7 orë	7 orë	35 orë

6.1 Përmbajtja e shkallës së katërt

Në programin e fushës/lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt, klasa e nëntë, janë paraqitur përmbajtjet e tematikave:

- *Bota e kompjuterit.*
- *Përpunimi digjital i tekstit.*

- *Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i.*
- *Hyrje në programim.*
- *Prezantimi digjital.*

Këto tematika janë bazë për të ndërtuar njohuri, shkathtësi dhe qëndrime e vlera. Tematikat janë bazë për të siguruar rezultatet e të nxënit, sipas kompetencave digjitale, për çdo shkallë të paraqitura në tabelë në fillim të çdo tematike. Për secilën tematikë, sipas klasave të shkallës janë paraqitur njohuritë për klasën e nëntë të shkallës së katërt. Aftësitë, qëndrimet dhe vlerat që duhet të demonstrojë nxënësi lidhur me tematikat përkatëse paraqiten vetëm në nivel shkalle për secilën shkallë.

Koha për secilën tematikë lidhet së pari me rëndësinë e tematikës dhe së dyti me shkallën e vështirësisë së saj për t'u përvetësuar nga nxënësit.

Sasia e orëve mësimore për secilën tematikë është rekomanduese. Mësuesit janë të lirë të ndryshojnë me 10% (më shumë ose më pak) orët e rekomanduara për secilën tematikë. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, si edhe ndarjen e orëve sipas tematikave. Në programin e arsimit të mesëm të ulët mësuesit duhet të kenë në konsideratë që kjo lëndë duhet të bazohet në realizimin e aftësive që i duhen nxënësit për gjatë gjithë jetës. Që nxënësit të aftësohen në këtë lëndë ata duhet të kenë në dispozicion orë që ju mundësojnë praktikimin e njohurive të reja dhe infrastrukturën e përshtatshme në shkollë.

Programi i TIK-ut për **klasën e 9-të** zhvillohet në **35 orë mësimore vjetore**.

Mësuesit dhe hartuesit e teksteve janë të lirë t'i organizojnë kapitujt dhe renditjen e tyre, por ajo që është e rëndësishme dhe duhet marrë në konsideratë është se tematikat zgjasin përgjatë gjithë vitit shkollor, dhe kështu kapitujt e teksteve nuk mund të jenë të ndarë, por duhet të kenë ndërlidhje dhe vazhdimësi. Gjithashtu, mësuesit duhet të marrin në konsideratë që situatat janë në qendër të zhvillimit të orës mësimore dhe nëpërmjet situatave të synohet arritja e njohurive, aftësive dhe qëndrimeve. Ndaj do të ishte mirë dhe në ndihmë të mësuesit nëse tekstet do të ishin të pasura me situata praktike të janë të marra nga jeta e përditshme.

7 Shkalla e katërt

SHKALLA E KATËRT

Klasa e nëntë

7.1 Tematika: Bota e kompjuterit

Përshkrimi i tematikës: Nxënësi njihet me historinë e zhvillimit të kompjuterit dhe me klasifikimin e tij në gjenerata, me rëndësinë e mirëmbajtjes së tij dhe analizon marrëdhëniet dhe ndikimin e tij në shoqëri. Ai zhvillon aftësitë e përdorimit të mëtejshëm të kompjuterit për zhvillimin e kompetencës digjitale në të gjitha lëndët. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të kompjuterit dhe internetit.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë: Nxënësi përdor kompjuterin për të zhvilluar të menduarit kreativ dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin.

Komunikimi dhe bashkëpunimi: Nxënësi ndërvepron, bashkëpunon dhe publikon me moshatarët, ekspertët apo të tjerët duke përdorur kompjuterin; përdor media dhe formate të ndryshme për komunikimin e informacionit dhe ideve në mënyrë efektive për audiencë të shumta.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: Nxënësi përcakton strategjinë e kërkimit të informacionit; duke përdorur kompjuterin gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe medieve; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave.

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: Nxënësi vlerëson sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre në termat e mbledhjes së kërkesave, të rejave dhe qëndrueshmërisë.

Operacionet bazë dhe konceptet teknologjike: Nxënësi shpjegon se si sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre përmbushin nevojat duke marrë parasysh qëndrueshmërinë.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË PËR KLASËN IX

Bota e kompjuterit

Bota e kompjuterit

Nxënësit:

- njihen me historinë e zhvillimit të kompjuterit dhe klasifikimin e tij në gjenerata;
- kuptojnë se si sisteme të ndryshme operative dhe aplikacione të ndryshme softuerike mund të instalohen dhe të përdoren nga i njëjti *hardware* (p.sh.: Windows ose Linux dhe MS Office ose LibreOffice në të njëjtin PC);
- kuptojnë rëndësinë e mirëmbajtjes së kompjuterit dhe zgjidhin e parandalojnë problemet që lindin në kompjuter (p.sh.: lidhja e pjesëve harduer, ruajtja dhe pastrimi nga viruset etj.);
- dallojnë ndryshimin mes kompjuterit dhe pajisjeve të ndryshme që përmbajnë pjesë kompjuterike;
- kuptojnë rolin dhe funksionimin e formatimit të hard diskut ose të memorieve të tjera (*USB, Flash, kamera etj.*);
- njohin mirë çështjet etike dhe sociale, që lidhen me rolin e kompjuterit në jetën e përditshme;
- kuptojnë se teknologjia përparon me hapa të shpejtë, duke sjellë rritjen gjithnjë e më shumë të performancës së kompjuterit, si dhe efikasitetin e tij në jetën e përditshme.

Nxënësi:

- analizon zhvillimin e teknologjisë në vite, si dhe rëndësinë e kompjuterit në jetën e përditshme;
- harton përdorimin e eksperiencës së një sistemi digjital, për të prodhuar, vlerësuar dhe komunikuar projekte alternative;
- është i aftë të zgjidhë një problem të thjeshtë teknik;
- është në gjendje të kërkojë për burimet e informacionit kur i duhet ndihmë për zgjidhjen e problemeve të ndryshme;
- vlerëson se sa mirë janë zhvilluar zgjidhjet dhe janë përmbushur nevojat ekzistuese të sistemeve të informacionit, të rejtat dhe marrja parasyshe e rreziqeve dhe qëndrueshmërisë në të ardhmen.

Qëndrime dhe vlera

Nxënësi

- është i përgjegjshëm gjatë përdorimit të mjeteve teknologjike;
- kupton karakteristikat, tiparet dhe shfrytëzimin e mjediseve elektronike për bashkëpunim;
- është i vetëdijshëm për rëndësinë e *back-up*;
- është i vetëdijshëm për pasojat kur zbaton praktikatat për zgjidhjen e problemeve;
- është i gatshëm të ndajë dhe të bashkëpunojë me të tjerët;
- është i gatshëm të jetë pjesë e ekipit;

- merr pjesë aktive në zgjidhjen e problemit;
- është i gatshëm të kërkojë këshilla kur shfaqet një problem;
- mendon alternativat kur problemet nuk janë zgjidhur .

Veprimtaritë e sugjeruara

- Diskutime në grup për rëndësinë e mirëmbajtjes së kompjuterit, si dhe krijimin e strategjive për gjetjen e zgjedhjes së problemeve të ndryshme gjatë punës në kompjuter.
- Instalimi i dy sistemeve operative në një kompjuter.
- Formatimi i kompjuterit, instalimi dhe radhitja, njohja dhe krahasimi i sistemeve operative *Linux me Windows* në një kompjuter ose laptop.
- Diskutim mbi rolin dhe zhvillimin e kompjuterit në jetën e përditshme. Analizë e varësisë nga kompjuteri.
- Avantazhet dhe disavantazhet në fushat e komunikimit, teknologjisë, sociologjisë, shëndetit etj.

7.2 Tematika: Përpunimi digjital i tekstit

Përshkrimi i tematikës: Nxënësi është në gjendje të analizojë dhe interpretojë të imazhe nëpërmjet programit *Photoshop*. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të programeve kompjuterike. Nxënësit përdorin në mënyrë të avancuar shumë medie për realizimin e detyrave, punëve praktike dhe projekteve.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni: Nxënësi planifikon dhe menaxhon projekte digjitale për të krijuar informacion interaktiv. Modifikon imazhe duke përdorur mjetet e *Photoshop*-it për të arritur modelin e kërkuar.

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: përfshijnë marrjen e vendimeve përsëritjen dhe ndërfaqen e projektuar të përdorur dhe zbatojnë zgjidhjet e tyre digjitale duke përfshirë programet vizuale.

Operacionet bazë dhe konceptet teknologjike: Nxënësi kupton dhe përdor saktë sistemet e teknologjisë; përzgjedh dhe përdor aplikacionet në mënyrë efektive dhe produktive; zgjidh problemet e sistemeve dhe e aplikacioneve; i vë njohuritë e fituara në funksion të mësimin të teknologjive të reja.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË PËR KLASËN IX

Përpunimi digjital i tekstit

Përpunimi digjital i tekstit

Nxënësi

Nxënësit:

- është në gjendje të përdorë mjetet bazë për

- njohin opsionet kryesore të përdorimi të Photoshop-it;
- shikojnë, presin dhe modifikojnë fotografitë me programet, si: Photoshop (*p.sh. i rrotullojnë, i zvogëlojnë/ i zmadhojnë, ndryshojnë ngjyrat etj.*);
- qartësojnë fotografitë duke optimizuar kontrastin dhe ngjyrat;
- komprimojnë dhe ruajnë fotografitë në formate të ndryshme.

Krijimi dhe përpunimi i muzikës në kompjuter dhe përpunimi me media

Nxënësit:

- presin skedarë muzikorë sipas dëshirës me anë të programeve, si p.sh.: *Audacity* ose *Magix music Manager*;
- regjistrojnë një sekuençë audio (*nëpërmjet programeve incizuese*) ose audio-vizive (p.sh., *Camtasia Studio*).

- krijimin e përmbajtjes në forma të ndryshme;
- është i aftë të ndryshojë përmbajtjen e krijimit duke i dhënë formën e duhur;
- analizon dhe paraqet të dhëna duke përdorur një sërë programesh për të krijuar informacion dhe përdor të dhënat e strukturuar për të modeluar objekte ose ngjarje;
- është në gjendje të përdorë media të ndryshme për të shprehur kreativitetin e tij;
- heton se si sistemet digjitale paraqesin tekst, imazh dhe audio të dhëna binare;
- zbaton zgjidhje digjitale si programe të thjeshta vizuale që përfshijnë degëzime, përsëritje dhe përdorin të dhënat;
- përdor TIK-un e duhur për të gjeneruar ide bashkërisht dhe për të zhvilluar plane.

Qëndrime dhe vlera

Nxënësi:

- ka qëndrim kritik ndaj punës së krijuar dhe kërkon mënyra të reja për përmirësimin e saj;
- vlerëson aspektet pozitive të teknologjive për modifikimin e krijimit;
- kupton potencialin e teknologjisë dhe medias për shprehjen e ideve dhe të krijimeve;
- angazhohet në krijimin e përmbajtjeve të ndryshme;
- është kritik ndaj prodhimit dhe konsumimit të medieve dhe teknologjive;
- vlerëson mediet e reja dhe proceset krijuese.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Në orën praktike nxënësit përdorin *Photoshop*-in për ndryshimin e fotografive (*si ato festive etj.*) për të prodhuar një kolazh të thjeshtë fotografish.
- Në orën praktike presin disa këngë të preferuara për një *kuic* në klasë.
- Për orët autoriale nxënësit mund të incizojnë vetë punën në kompjuter.

7.3 Tematika: Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i

Përshkrimi i tematikës: Nxënësi shkruan dhe hap *linqe* nëpërmjet faqeve kërkuese. Ai di të navigojë nëpër faqet e internetit, përdor lehtësisht internetin ose burime të tjera elektronike për kërkim informacioni. Gjithashtu, nxënësi ruan dhe shkarkon informacione në një server online. Nxënësi njihet specifikimet e motorëve të kërkimit dhe është në gjendje të kërkojë informacione në portale të ndryshme elektronike. Ai njihet dhe përdor në mënyrë të saktë mjetet mediatike, si dhe funksionin dhe rolin e secilit mjet. Nxënësi njihet me rreziqet që vijnë nga përdorimi i faqeve të web-it, të cilat nuk ofrojnë siguri të lartë për të dhe nuk publikon të dhëna personale që cenojnë sigurinë e tyre personale, duke e demonstruar përmes veprimeve nevojën për realizimin e tij në shtëpi, komunitet dhe shkollë, sipas rregullave të sigurta.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Komunikimi dhe bashkëpunimi: Nxënësi përdor protokolle të miratuara kur komunikon dhe bashkëpunon online.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: Nxënësi përcakton/vendos strategjinë e kërkimit të informacionit; gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe medieve; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e detyrave ose problemeve të veçanta; përpunon të dhënat dhe raporton rezultatet; përdor informacionin e fituar për punë të pavarur duke iu referuar edhe te drejtave të autorit.

Vlerësimi i informacionit: Nxënësi mbledh, përpunon, kupton dhe të vlerëson në mënyrë kritike informacionin.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË PËR KLASËN IX

Kërkimi në web/internet

Nxënësit:

- njohin disa strategji dhe opsione të kërkimit të informacionit në internet;
- mësojnë të lokalizojnë vende të ndryshme nëpërmjet internetit (p.sh., hartat e qyteteve, aeroportet);
- mësojnë të përdorin teknologjinë në shërbim të nevojave të tyre personale (p.sh. të aplikojnë për tu regjistruar në kurse/shkolla të ndryshme);
- përdorin lidhjen e internetit kudo që të ndodhen p.sh. në Qendra tregtare, aeroport, (duke përdorur telefon, *tablet*, *laptop* etj);
- kuptojnë se si kompjuteri dhe interneti kanë ndryshuar raportet shoqërore në ditët e sotme.

Nxënësi:

- krijon dhe komunikon ide dhe informacione interaktive bashkërisht online duke marrë parasysh kontekstin social;
- zbaton praktika që përputhen me detyrimet ligjore që kanë të bëjnë me pronësinë dhe përdorimin e produkteve dhe burimeve digjitale;
- lokalizon, rigjen ose gjeneron informacionin duke përdorur motorët e

Kërkimi në e-mail dhe chat-i

Nxënësit:

- krijojnë faqe të thjeshta interneti nëpërmjet programeve kompjuterike ose sistemeve, si p.sh.: *CMS, Blog* etj.;
- shkarkojnë dhe instalojnë përditësimet e programeve aplikative, si: antiviruset etj.;
- përdorin me kujdes komunikimin në rrjetet sociale, si Lojrat online, *Facebook* etj., duke shmangur dëmtimin e privatësisë.

kërkimit ose funksionet e thjeshta të kërkimit dhe klasifikon informacionin në mënyra kuptimplote;

- zgjedh dhe përdor mjetin TIK të përshtatshëm për të ndarë dhe për të shkëmbyer informacione dhe bashkëpunon me të tjerët në mënyrë të sigurt;
- paraqet dhe komunikon idetë e hartuara duke përdorur standardet e modelimit dhe të dizenjimit duke përfshirë teknologjitë digjitale, si p.sh., simbolet dhe kodet në diagram, hartat e ilustruara, pamjet ajrore duke përdorur aplikacionet e shërbimit web të hartave;
- vlerëson përshtatshmërinë e të dhënave ose informacionin duke pasur parasysh kriteret e kërkimit.

Qëndrime dhe vlera

Nxënësi:

- është i sigurt dhe i qetë gjatë komunikimit dhe shprehjes nëpërmjet medieve digjitale;
- është i vetëdijshëm për kodin e mirësjelljes në përshtatje me kontekstin;
- është i vetëdijshëm për rrezikun lidhur me komunikimin online me persona të panjohur;
- angazhohet në mënyrë aktive në komunikimin online;
- është i gatshëm të zgjedhë mjetet më të përshtatshme të komunikimit sipas qëllimit;
- merr qëndrim aktiv në shpërndarjen e burimeve, përmbajtjes dhe njohurive;
- ka opinionin e vet të informimit rreth shpërndarjes së praktikave, përfitimeve, rreziqeve dhe kufizimeve;
- pranon dhe vlerëson diversitetin;
- ka qëndrim të sigurt dhe të ndjeshëm në aktivitetet digjitale;
- është i vetëdijshëm për çështjet e të drejtës së autorit;
- është i vetëdijshëm për potencialin e teknologjive dhe medieve për pjesëmarrje;

- kanë arsyetim kritik të medieve sociale, rrjeteve dhe komunikimeve *online*;
- angazhohet me pjesëmarrje në media.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Nxënësi informohet mbi e-mail-in, duke e parë atë si aplikim bazë të internetit.

Në një orë praktike nxënësit realizojnë një fletëpalosje ose një artikull në faqen web të shkollës me informacion mbi strukturën themelore të e-mail-it, duke shpjeguar me anë të një diagrami mënyrën se si një e-mail udhëton nga kompjuteri i tij te marrësi. (*Këtu informacioni mund të lidhet me studimin e kujtesës së kompjuterit, magazinimin dhe sigurinë nga viruset.*)

- Reflektim dhe diskutim në klasë për mundësitë, të mirat dhe të këqijat e chat-it dhe krijimi i një tabele me rregullat e komunikimit. Krahasim me studimet e fundit. Orë praktike me anë të chat-eve për nxënës.
- Nxënësit përdorin faqet me fjalorë për të përkthyer tekstet e thjeshta, pasi gjejnë informacion në faqet ose blogjet e përshtatshëm për moshën dhe lëndën.
- Materialet publikohet në webfaqen ose shpërndahet me e-mail.
- Për të ruajtur faqet burimore ata mësojnë ruajtjen e lidhjeve (duke përdorur shiritin e lundrimit), konceptin e *metadatave* dhe rregullat e-lundrimit.
- Orë me role (udhëtari):
- Përdorimi i Google Maps ose Google Earth për gjetjen dhe përlllogaritjen e rrugëtimit në destinacione të dëshiruara. Plotësimi i formularëve online.
- Hapja, sigurimi dhe kyçja me w-lan (rrjet pa tela).
- Nxënësi do të krijojë faqe web të thjeshta me arkitrarë, kolona, foto dhe kontroll tipografik (*headers, columns, photographs, and typographic control*).
- Nxënësi eksploron përdorimin dhe rreziqet e punës në rrjet shoqëror.
- Duke përdorur *Facebook*-un si fillim, ata do të eksplorojnë site të tjera rrjetesh shoqërore të tilla, si: *Twitter, Flickr* dhe *Tumblr*.

7.4 Tematika: Hyrje në programim

Përshkrimi i tematikës: Nxënësi arrin të kuptojë konceptin dhe parimet e programimit kompjuterik, të përcaktojë parametrat, të modifikojë programet, aplikacionet programore, softuerët, pajisjet, për të kuptuar se çfarë qëndron pas një programi. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të kompjuterit. Me anë të programit *Scratch*, nxënësi arrin të krijojë projekte të thjeshta duke zhvilluar intuitën dhe aftësinë në përdorimin e gjithëve të programimit.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë: Nxënësi përdor kompjuterin për të zhvilluar të menduarit kreativ dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: Nxënësi përcakton strategjinë e kërkimit të informacionit; duke përdorur kompjuterin gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe medieve; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave.

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: Nxënësi vlerëson sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre në termat e mbledhjes së kërkesave, të rejave dhe qëndrueshmërisë.

Operacionet bazë dhe konceptet teknologjike: Nxënësi shpjegon se si sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre përmbushin nevojat duke marrë parasysh qëndrueshmërinë.

Nëpërmjet gjuhës së thjeshtë të programimit pritet që nxënësit të njihen me koncepte të programimit dhe të mjedisit *Scratch* dhe t'i zbatojnë ato gjatë realizimit të detyrave ose projekteve kurrikulare.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË PËR KLASËN IX

Siguria në internet

Gjuha e programimit (aplikimi i formulave bazë)

Nxënësit:

- shqyrtojnë zhanret dhe format e ndryshme të shprehjes kreative, duke krijuar familjaritet dhe rrjedhshmëri me konceptet dhe praktikat kompjuterike;
- kuptojnë konceptin e programimit kompjuterik në kontekstin e *Scratch*;
- familjarizohen me një gamë të gjërë të bloqeve të *Scratch*;
- krijojnë një projekt të thjeshtë në *Scratch*;

Nxënësi:

- analizon dhe strukturon të dhënat duke përdorur disa programe për të krijuar projekte të veçanta;
- krijon modele komplekse, simulime dhe vizualizime të botës reale duke përdorur

<ul style="list-style-type: none"> - Mësojnë të zgjerojnë projektin në Scratch duke shtuar animime dhe muzikë; - futen në konceptet e programimit (si: sekuencat, loops, ngjarjet) dhe praktikojnë testimin dhe <i>debugging</i> duke punuar në projekte të tyre; - krijojnë një projekt në <i>Scratch</i> që tregon një histori, një ngjarje. 	<p>informacionin digjital;</p> <ul style="list-style-type: none"> - është në gjendje të kodojë dhe programojë pajisjet digjitale; - mund të ndryshojë disa funksione të thjeshta të programit dhe aplikacioneve.
---	--

<p>Qëndrime dhe vlera Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - është i vetëdijshëm për proceset e ndodhura pas të menduarit kompjuterik; - është kurioz për potencialin e TIK-ut për programimin dhe krijimin e rezultateve; - është i motivuar të programojë dhe ta paraqesë për aspekte të ndryshme të jetës së tij; - është kurioz rreth sistemeve të informimit dhe funksioneve të tyre; - është kritik ndaj punës së vet dhe kërkon ta përmirësojë.

<p>Veprimtaritë e sugjeruara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezantimi i koncepteve të programimit dhe të mjedisit të Scratch , prezantimi i shembujve të ndryshme të projekteve në Scratch. - Rishikimi i proceseve të dizanjimit, eksplorimi i ndërfaqes në Scratch, krijimi i projekteve biografike në Scratch. - Ndarja e këngëve dhe historive të preferuara të nxënësve nëpërmjet projekteve të Scratch. - Krijimi i një përmbledhjeje të aktiviteteve apo detyrave të nevojshme për të përfunduar një projekt. - Gjatë të gjitha seancave mësimore nxënësit punojnë në projektin final të tyre në Scratch.
--

<p>7.5 Tematika: Prezantimi digjital</p> <p>Përshkrimi i tematikës: Nxënësi krijon prezantime të mundësuar me grafikë, përdor programin <i>PowerPoint</i> për të shkuar përtej tekstit. Eksploron mundësitë, krijon dhe shton objekte 3D, por gjithashtu kupton masën e duhur të përdorimit të tyre në prezantim për të mos u larguar nga qëllimet e prezantimit. Më tej nxënësi zhvillon aftësitë e tij duke krijuar prezantime <i>online</i> në grup dhe arrin ta publikojë atë për një audiencë të caktuar.</p> <p>Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës: <i>Komunikimi dhe bashkëpunimi:</i> Nxënësi ndërvepron, bashkëpunon dhe publikon me moshatarët në mënyrë të sigurt online, zhvillon</p>

vetëdijen/ndërgjegjësimin mbi rëndësinë e sigurisë *online* duke bashkëpunuar me moshatarët e tjerë; kontribuon në rritjen e rendimentit të punës në grupet e projekteve për të sjellë produkte origjinale apo për të zgjidhur problemet; ruan etikën e komunikimit personal dhe atë të grupit; përdor mjete të shumëllojshme.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: përcakton/vendos strategjinë e kërkimit të informacionit; gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe medieve; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave (apo problemeve të veçanta); përpunon të dhënat dhe raporton rezultatet; përdor informacionin e fituar për punë të pavarur duke iu referuar edhe te drejtave të autorit.

Operacionet bazë dhe konceptet teknologjike: kupton dhe përdor saktë sistemet e teknologjisë; mbron pajisjet e veta dhe kupton rrezikun online dhe kërcënimet; zgjidh problemet e sistemeve dhe e aplikacioneve; njohuritë e fituara i vë në funksion të mësimit të teknologjive të reja.

<p>Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës</p>	<p>Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës</p>
<p>NJOHURITË PËR KLASËN IX</p>	<p>Prezantimi digjital PowerPoint</p>
<p>Prezantimi digjital</p> <p>Nxënësit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuptojnë që prezantimet digjitale mund të përdoren në mënyrë efikase për komunikimin e ideve; - planifikojnë dhe përgatisin një skicë për prezantimin; - krijojnë dhe modifikojnë objekte 3D dhe i sistemojnë në një pamje (<i>slide</i>); - përgatisin dhe transferojnë një video-klip në një prezantim; - kërkojnë në internet template të gatshme prezantimi dhe e përshtatin prezantimin e tyre; - mësojnë të krijojnë një prezantim online në grup; - publikojnë prezantimin e tyre për një audiencë më të gjerë. 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - në mënyrë të pavarur ose bashkërisht krijon dhe modifikon zgjidhjet digjitale rezultatet ose të dhënat krijuese përfaqësimi/transformimi për audiencë dhe qëllime të veçanta; - është në gjendje të krijojë dhe të shtojë objekte 3D në prezantim.
<p>Qëndrime dhe vlera</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konsideron parimet etike të përdorimit dhe publikimit të informacionit; - gjykon dhe vlerëson punën e të tjerëve; - ka ndjenjë të përparuar të sjelljes së përshtatshme në lidhje me kontekstin e medieve, audiencën dhe dispozitat ligjore; - shfaq fleksibilitet dhe përshtatje me kulturat e ndryshme të komunikimit digjital; - ka qëndrim pozitiv por realist në lidhje me të mirat dhe rreziqet që shoqërohen teknologjitë e informacionit; - kupton që mjedisi digjital ku përballen mund të bëjë gjëra të mira dhe të këqija varet nga ajo se si ne e përdorim atë dhe çfarë rregullash gjejmë për atë; 	

- është i vetëdijshëm lidhur me çështjet mjedisore gjatë përdorimit të teknologjive digjitale.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Nxënësit krijojnë një prezantim *PowerPoint*, ku kombinojnë tekstin me grafikën. Ata ua prezantojnë këtë prezantim shokëve të klasës.
- Nxënësit duke eksploruar dhe duke përdorur mundësitë grafike të *PowerPoint*-it për të zmadhuar prezantimin e tekstit, për të shkruar përtej me grafikë, objektet 3D, ngjyra e sinjale, kuptojnë se cilat efekte do ta largojnë nga qëllimet e prezantimit.
- Në klasë krahasohen 2-3 lloje prezantimesh për të arritur në atë më idealin.
- Nxënësit realizojnë një prezantim në klasë mbi ditë ose tema të shënuara, si: Dita e Verës, Dita e Pavarësisë, festat e fundvitit, prezantim të një shteti, ekskursion, përshkrimi i një personazhi etj.
- Në bazë të tematikës përzgjidhen paraqitja, pamja, diagramet, tabelat, animacionet dhe vetitë e tyre, gjithnjë duke pasur parasysh rregullat e prezantimit.

8 Udhëzime metodologjike

Teknologjia dhe TIK-u i ofron shkollës potenciale të shumëfishta, si për shembull: me ndihmën e kompjuterit dhe të internetit zhvillohet të nxënit bashkëpunues, autonom dhe problem zgjidhës. Kjo kërkon përdorimin e duhur të mjeteve teknologjike, si dhe njohjen specifike të tyre. Në përgjithësi njeriu mëson nëpërmjet fitimit ose shkëmbimit të informacionit, vëzhgimit, iniciativës vetjake për gjetjen e zgjidhjes së problemit ose duke u motivuar nga strategjitë e të nxënit. Potencialet e mjeteve teknologjike sot përfshijnë edhe afrimin e shërbimeve në këto drejtime, duke bërë të mundur të nxënit. P.sh.: *kompjuteri me programet dhe mundësitë e tij mund të kthehet në mjet burimor informacioni dhe komunikimi, gjithashtu ai është mbështetës, ilustrues, prezantues, ndihmës, plotësues i materialeve mësimore*. Në këtë formë, mësuesi/ja gjatë lëndës së TIK-ut nuk ndihmon vetëm nxënësit të përvetësojnë njohuritë e reja, por i ndihmon ata t'i përdorin këto njohuri edhe në lëndët e tjera. Mbarëvajtja e orës së mësimi arrihet me sukses gjatë gërshetimit të këtyre komponentëve: njohurive, aftësive dhe qëndrimeve. Njëra nga metodat më të sakta të përvetësimit të njohurive të TIK-ut do të ishte realizimi *i projekteve kurrikulare*, në mënyrë që nxënësit të vënë në praktikë njohuritë e marra, si edhe t'i gërshetojnë këto njohuri me njohuritë e lëndëve të tjera. Në arsimin fillor nxënësit nuk duhet të

mbingarkohen gjatë orës së TIK-ut, por përkundrazi të mësojnë nëpërmjet lojës dhe praktikës. Ora e mësimit duhet të bazohet në një tematikë të përshtatur për moshën e nxënësit. Kompjuteri përdoret si mjet për të luajtur me programet, qoftë lojëra zbavitëse mësimore, qoftë programe për shkrim, prerje, prezantime, kërkim në internet ose komunikim. Në këtë mënyrë nxitet kreativiteti, zhvillohet motorika dhe nxitet të menduarit për zgjidhjen e problemeve. Suksesi i kësaj ore mësimore pasqyrohet sidomos në lirinë e fituar të nxënësit për t'i përdorur mjetet e TIK-ut. Nëpërmjet punës në grupe nxënësi vlerëson bashkëpunimin me shokët e shoqet e klasës, krijon lirshmërinë e vendimmarrjes dhe të përgjegjësisë ndaj komunitetit. Njohuritë e përfuara gjatë orës mësimore bëhen më konkrete dhe më të realizueshme nëse detyrat lidhen edhe me veprimtaritë në shkollë dhe me veprimtaritë që nxënësit mund të realizojnë jashtë shkollës. *Puna në grup ose në dyshe* jep mundësi për debat ose konsultim. Kështu zhvillohet përgjegjësia ndaj komunitetit ose komunikimi me të tjerë, duke fituar siguri vetjake, aftësi në përdorimin e saktë të mjeteve të TIK-ut me një synim të caktuar.

Për nxënësit do të ishin të përshtatshme edhe *metodat gjysmë kërkimore* për një problem të caktuar. Këto metoda i nxisin nxënësit të kërkojnë vetë në fillim zgjidhjen e problemit dhe, më pas, të punojnë në grup për zgjidhjen e plotë të tij. Gjatë këtyre hapave mësuesi/ja ka rolin e lehtësuesit dhe i ndihmon ata të shkojnë drejt zgjidhjes së duhur.

Për zhvillimin sa më të mirë të kompetencës digjitale tek nxënësit po dhe të kompetencave të tjera kyçe është rëndësishme që gjithë ora e mësimit të jetë e bazuar në situata konkrete të cilat e kërkojnë zgjidhjen e problemit nëpërmjet të mësuarit duke bërë, dhe gjithashtu përpunimit të njohurive nëpërmjet punëve praktike.

Shembull konkret i përpunimit të njohurive (klasat 7-9)

Interesi më i madh i TIK-ut në klasë është mbi të rejtat që ai sjell ndërmjet informacionit dhe komunikimit.

-) T'u dërgosh mesazhe shumë personave në të njëjtën kohë.
-) Të vesh në dispozicion të nxënësve shumë informacione.
-) Të përdorin forma të ndryshme burimesh, të gjetura në web ose në dokumente të shkruara.
-) Të dialogosh shpejt dhe saktë në kohë reale.

Mësuesi zbaton veprimtari metodike, duke përdorur burime të shumëllojshme. Një nga rastet konkrete do të ishte përdorimi i **klasës informuese**, e cila motivon nxënësit të punojnë së bashku, si edhe të marrë rolin si lider të informacionit.

Klasa informuese

Në klasat informuese, nxënësit mund të këmbëjnë informacion mes tyre. Në këtë formë të gjithë e njohin informacionin dhe, në të njëjtën kohë, nxënësit zhvillojnë aftësitë e bashkëpunimit me njëri-tjetrin. Është e rëndësishme që të jenë të ftuar edhe specialistë të fushës për të pasuruar mësimdhënien.

Rëndësia e këtyre veprimtarive është se shumë njerëz mund të diskutojnë në forma të ndryshme për të njëjtën temë, si edhe të kenë, gjithashtu, mendime të ndryshme mbi të njëjtën temë. Për këtë arsye, vendoset që një klasë të shërbejë si klasë informuese, në mënyrë që informacioni të përqendrohet në një vend dhe më pas të shpërndahet. Kjo detyrë mund të realizohet në tri faza, gjë që nënkupton në tri javë mësimore.

Faza 1: Klasa e caktuar si *klasë informuese* kërkon informacion mbi temën duke përdorur media të ndryshme (enciklopedi, video, CD-ROM, WEB), të cilat i lexojnë ose i shikojnë. Në të njëjtën kohë, mësuesi/ja realizon në klasë veprimtari që lidhen me mënyrën e të kuptuarit dhe të seleksionimit të informacionit. Këto shpjegime i ndihmojnë nxënësit që të përgatiten për të prodhuar këto lloje tekstesh shpjeguese. Në të njëjtën kohë, kjo lloj detyrë jep mundësinë të korrigjohen fenomenet ortografike dhe sintaksore. Më pas, ky informacion shpërndahet te klasat e tjera, të cilat mund të kërkojnë edhe më pak informacion mbi temën ose të përgatitin pyetje rreth temës së studiuar.

Faza 2: Nxënësit e klasës informuese realizojnë tekste mbi temën e zgjedhur. Në fund të këtyre detyrave nxënësit mund të organizojnë një ekspozitë brenda shkollës, në të cilën paraqesin krijimin e një faqeje ueb, ku vendosin punët e tyre dhe mund të përgatisin edhe dosje për nxënësit e tjerë. Qëllimi i këtij ushtrimi do të ishte vendosja në një dokument të vetëm e të gjitha informacioneve të gjetura gjatë fazës kërkimore.

Faza 3: Do të ishte arritja finale ku dhe nxënësit e klasave të tjera mund të kenë dëshirë të diskutojnë mbi temën dhe diskutimi realizohet online nëpërmjet e-mail-it.

Gjatë këtyre fazave janë përdorur të gjithë komponentët e TIK-ut:

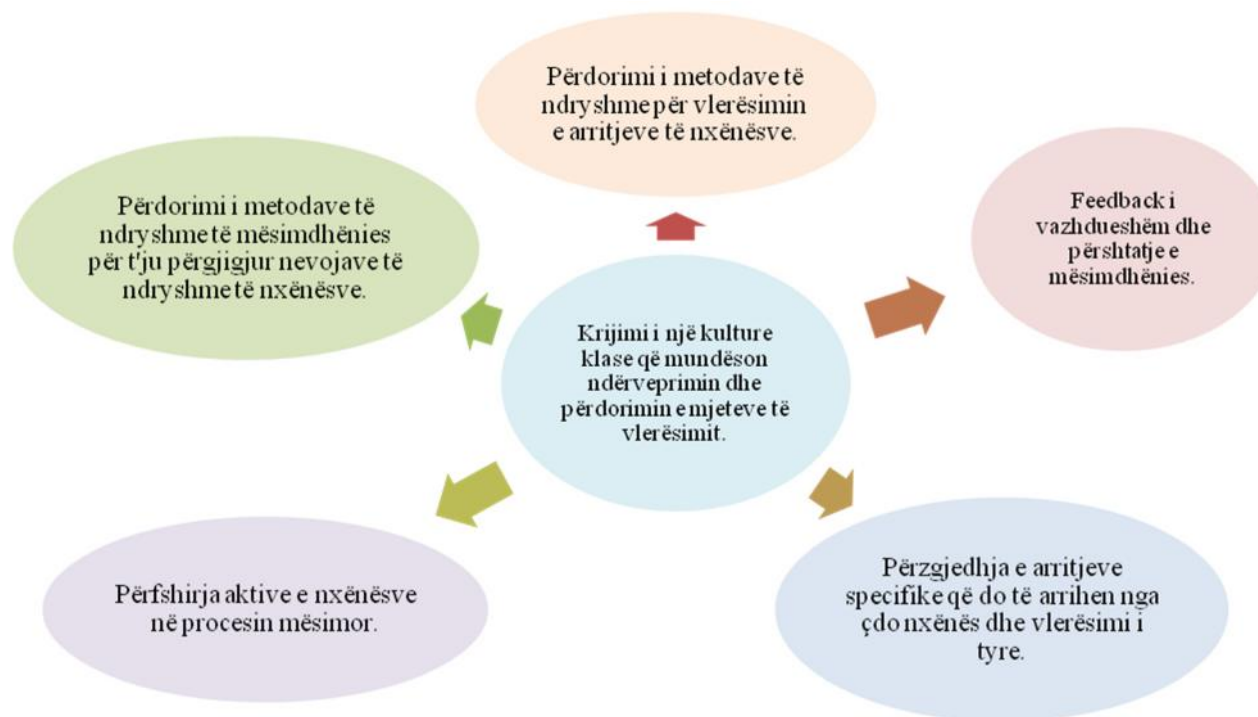
- Kërkimi i informacionit në internet.
- Prodhimi i informacionit dhe publikimi i tij në faqe ueb.
- Kontaktimi i nxënësve të tjerë përmes e-mail-it.
- Qendërzimi i përgjigjeve në një dokument të vetëm.

Përdorimi i TIK-ut duhet të shihet si një mjet që i ndihmon nxënësit të përqendrohen më gjatë në klasë, pasi informacioni mund të transmetohet në forma të ndryshme: audio-vizive (eksperimentet virtuale, filmat dokumentarë, prezantime PowerPoint, postera, leximi i historive online, të ritregojnë historinë duke e rishkruar në Word, të ndajnë informacione me shkollat e tjera nëpërmjet e-mail-it).

9 Udhëzime për vlerësimin

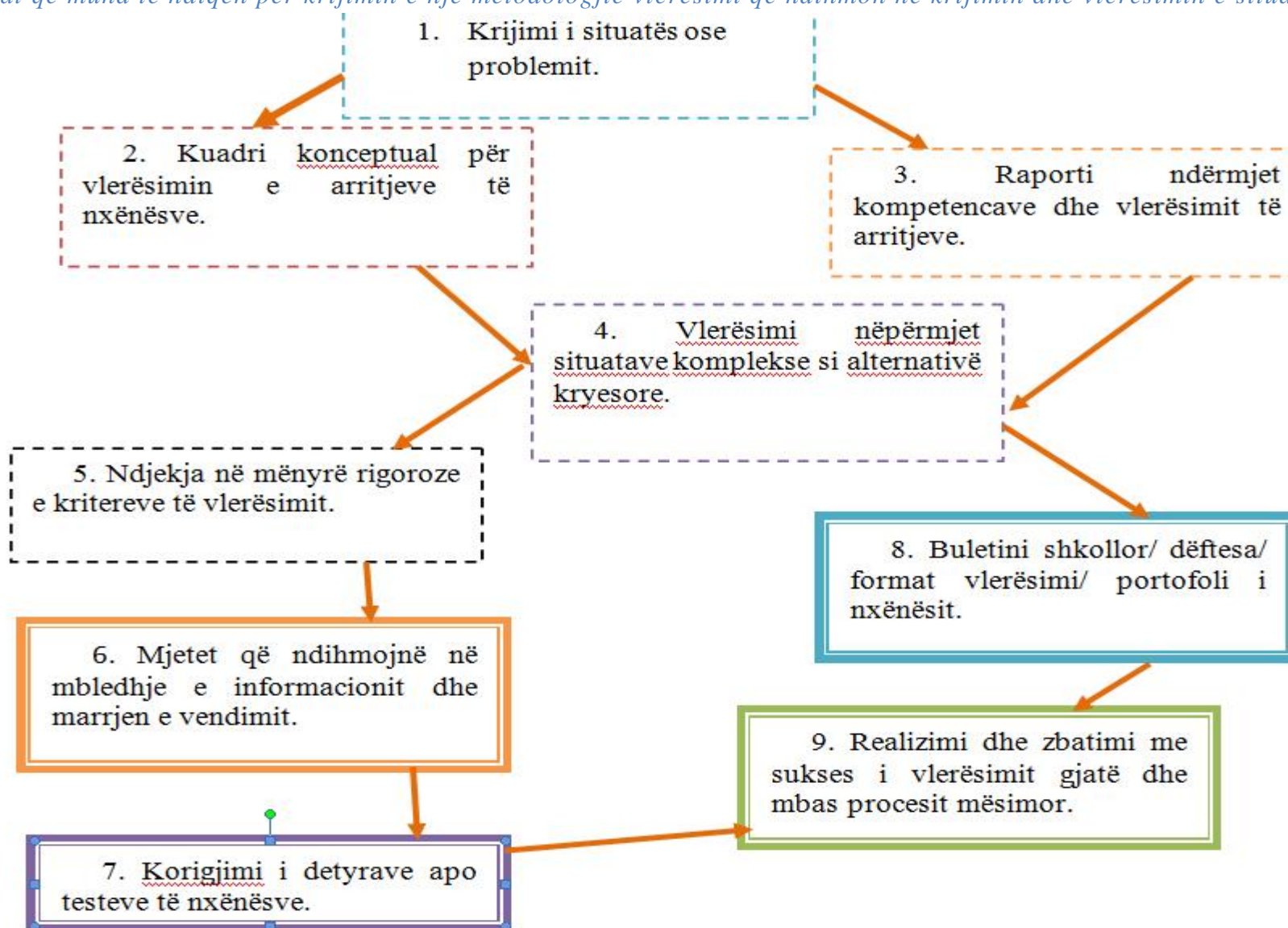
Gjatë procesit të vlerësimit në klasë mësuesit duhet të kenë në fokus vlerësimin e arritjeve të nxënësve dhe realizimit të kompetencave kyçe por dhe kompetencave të fushës. Që vlerësimi të bazohet mbi arritjet e nxënësve duhet të mbahen në konsideratë disa parime kryesore.

Parimet kryesore të vlerësimit

Vlerësimi formues duhet të jetë pjesë e situatave mësimore në të cilat ndodhen nxënësit. Gjithashtu, është e rëndësishme që situatat mësimore të jenë komplekse në mënyrë që nxënësit të kenë më tepër lirshmëri për të dhënë zgjidhje problemore të ndryshme por edhe të zhvillojnë mendimin kritik dhe krijues gjatë realizimit të situatës. Vlerësimi si proces lidhet me tërësinë e metodave, praktikave dhe teknikave që përdorin mësuesit për të testuar, për të kontrolluar, analizuar dhe për të matur nivelin e njohurive, aftësive dhe të performancës së nxënësve. Vlerësimi duhet të jetë i realizueshëm, i vlefshëm, korrekt, i besueshëm dhe i saktë. Vlerësimi duhet të japë një pasqyrë për arritjet e nxënësit, si edhe vështirësitë që mund të kenë nxënësit gjatë realizimit të detyrave ose projekteve kurrikulare. Të vlerësosh nxënësit nuk do të thotë vetëm t'i vendosësh atij një notë, por edhe ta ndihmosh atë të kalojë vështirësitë gjatë arritjes së kompetencave. Në skemën në vijim do të japin një shembull konkret se si mësuesi niset nga situata e të nxënësve për të realizuar vlerësimin e nxënësve.

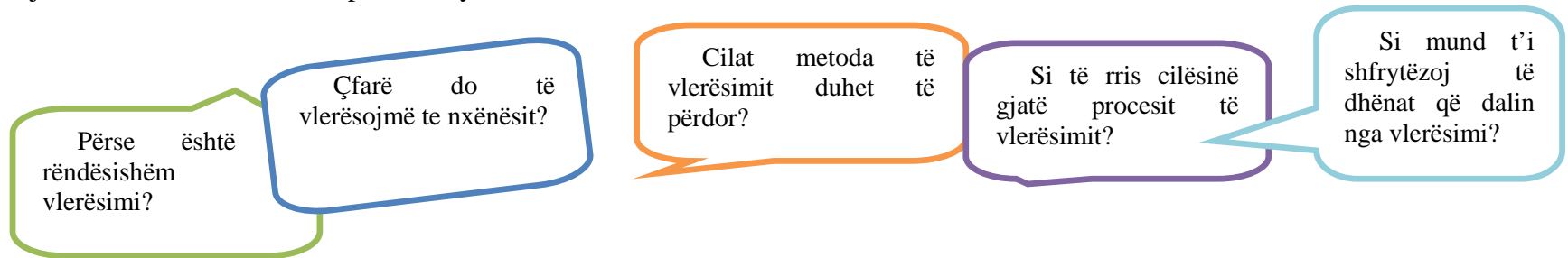
Hapat që mund të ndiqen për krijimin e një metodologjie vlerësimi që ndihmon në krijimin dhe vlerësimin e situatës.

Vlerësimi në klasë luan një rol të rëndësishëm në mënyrën se si mësojnë nxënësit, në motivimin e tyre për të nxënë dhe në mënyrën e shpjegimit të mësuesit. Pyetjet që lidhen me cilësinë (besueshmërinë, burimet e referencës, vlefshmërinë) janë të rëndësishme për të gjitha llojet e vlerësimit në klasë.

Qëllimi kryesor i vlerësimit është që nxënësit të bëhen autonomë dhe të jenë në gjendje të vetë vlerësojnë progresin e tyre. etj. Vlerësimi bëhet në atë ç'ka nxënësit kanë përvetësuar dhe janë të aftë të bëjnë. Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Mësuesit nuk e kanë të detyrueshëm vlerësimin me notë të nxënësve në çdo orë mësimore dhe vendosjen e notave në regjistër për secilën orë mësimore.

Gjatë kohës që bëhet planifikimi i programit ose i vlerësimit, është e rëndësishme që të bëhen pyetjet e mëposhtme: të cilat e ndihmojnë mësuesin të bëjë në vlerësim të bazuar në parime kryesore.

Në asnjë metodologji vlerësimi, qëllimi final nuk është që mësuesit ose vlerësuesit të arrijnë të përdorin të gjitha shkallët dhe tipat e vlerësimit (në të gjitha nivelet) në të njëjtën kohë. Dihet që mësuesit dhe vlerësuesit do të hasin vështirësi për të përdorur në të njëjtën kohë një numër të madh kategorish vlerësimi. Kështu del detyrë që në çdo praktikë vlerësimi, mësuesit dhe vlerësuesit duhet të përpiqen të zvogëlojnë numrin e kategorive të mundshme në një sasi lehtësisht të manipulueshme. Përvoja ka treguar se 4-5 kategori kërkojnë një përqendrim maksimal, ndërsa 7 kategori përbëjnë një prag psikologjik që nuk mund të kapërcehet. Pra, duhet bërë një zgjedhje. Një shembull konkret do të ishte: Nëse për realizimin e një detyre ka shumë kategori për t'u arritur, mësuesi/ja duhet të zgjedhë 4-5 kritere që mund të arrihen nga secili nxënës. Kategoritë gjatë realizimit të një projekti kurrikular dhe punës në grup.

-) **Strategji e marrjes së fjalës**
-) **Strategji të bashkëpunimit**

-) Kërkesë për sqarime
-) **Lirshmëria**
-) Fleksibiliteti
-) Koherenca
-) **Zhvillimi tematik**
-) Saktësia
-) Fusha e përgjithshme
-) Shtrirja e fjalorit
-) **Burimet e përdorura për realizimin e punimit**
-) Respektimi i kohës së prezantimit
-) **Qartësia e slide-ve**

Kriteret kryesore që duhen të merren parasysh dhe që ta vlerësojnë nxënësin në mënyrë sa më objektive do të ishin:

-) **Zhvillimi tematik.**
-) **Strategji e marrjes së fjalës.**
-) **Burimet e përdorura për realizimin e punimit.**
-) **Lirshmëria.**
-) **Qartësia e slide-ve.**

Disa lloje vlerësimi që mund të përdoren nga mësuesit

a. Vlerësimi formues

Ky lloj vlerësimi duhet të realizohet në mënyrë të vazhdueshme nga mësuesi, në mënyrë që të kuptohen vështirësitë e nxënësve, më pas të shihet ecuria e tyre dhe në fund të kapitullit të shihet nëse janë arritur kompetencat e kërkuara. Për nxënësit e arsimit të mesëm të ulët, ky vlerësim është shumë i rëndësishëm pasi ata fillojnë të analizojnë në mënyrë të thelluar çfarë janë në gjendje të arrijnë dhe këtë ta përdorin si pikën e tyre të fortë. Gjatë këtij vlerësimi, mësuesi/ja duhet të vëzhgojë herë pas here nxënësit, të realizojë bashkëbisedime me ta, të realizojë produkte të ndërmjetme para produkteve finale. Ky lloj vlerësimi i ndihmon nxënësit të gjejnë mënyrën e duhur për të mësuarin efektiv.

b. Vlerësimi nëpërmjet portofolit

Një formë tjetër vlerësimi që e ndihmon nxënësin të shohë se si ai avancohet hap pas hapi, është edhe *vlerësimi nëpërmjet portofolit*. Portofoli i nxënësit është një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, i cili përmban një koleksion punimesh të organizuara prej tij gjatë vitit shkollor. Ai mund të përmbajë detyra shtëpie me shkrim, detyra tematike, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënësit, kurse mësuesi/ja është në rolin e atij që drejton dhe rekomandon. Qëllimi kryesor i portofolit është që nxënësi/ja të koleksionojë ato dokumente që atij mund t'i shërbejnë në vitet në vijim. Gjithashtu, në portofol, nxënësi/ja mund të shohë se si ai/ajo përparon nga muaji në muaj.

c. Vetëvlerësimi

Ky lloj vlerësimi është vetëgjykim i nxënësit për arritjet e tij. Vetëvlerësimi shpesh shërben si një plotësues i domosdoshëm i teknikave të vlerësimit, të bëra nga mësuesi/ja dhe nga provimet. Pika e fortë e vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është një faktor motivimi dhe ndërgjegjësimit. Ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu të organizojnë më mirë të nxëniet e tyre. Duhet theksuar që vetëvlerësimi është më i vlefshëm dhe më objektiv nëse nxënësit i japin kritere të sakta mbi të cilat ai/ajo bën vetëvlerësimin e punës së tij. *P.sh.: mund t'i kërkohet nxënësit të hartojë një skedë vetëkorrigjimi, për të korrigjuar me shkrim gabimet më të shpeshta dhe, më pas, ai ta integrojë korrigjimin në veprimtarinë e kërkuar.*

10 Materiale dhe burime mësimore

Për arritjen me sukses të kompetencave në fushën e TIK-ut dhe teknologjisë është e rëndësishme të përdoren materiale dhe burime mësimore që japin një informacion të kuptueshëm për moshën e nxënësit dhe që e ndihmojnë atë të zhvillojë aftësi, shkathtësi, njohuri dhe qëndrime të nevojshme për të mësuarin gjatë gjithë jetës. Njëri nga burimet e thjeshta mësimore, që përdoret shpesh nga nxënësit dhe mësuesit, është teksti mësimor. Mirëpo me zhvillimin e shpejtë të teknologjisë dhe të shtimit të informacionit digjital, mësuesi duhet ta shohë tekstin më tepër si një burim nxitës por jo të mjaftueshëm për të zhvilluar kompetencat kyçe të nxënësit.

Mësuesit mund të bashkëpunojnë online me mësues të shkollave të tjera për të gjetur burime të besueshme informacioni, që u vijnë në ndihmë jo vetëm nxënësve për të zhvilluar aftësitë e tyre, por edhe mësuesve për të zhvilluar një qasje të re metodike. Nëpërmjet rritjes së shumë llojshmërisë së burimeve në nxënësit më shumë nxënësit të zhvillojnë mendimin kritik, krijues dhe problem zgjidhës gjatë procesit mësimor.

Disa nga burimet që mund të përdoren nga mësuesit për zhvillimin e orës mësimore mund të jenë: bibliotekat elektronike, broshurat informuese apo ndërgjegjësuese, enciklopeditë, *software* elektronike në funksion të mësimdhënies/mësimnxënies, studimet shkencore me

fokus tek teknologjia dhe TIK-u etj.

Gjithashtu, në bashkëpunim me nxënësit dhe shkollat mund të organizohen seminare të ndryshme mësimore dhe punimet më të mira të publikohen dhe t'u vihen në dispozicion të gjitha shkollave. Në ditët e sotme, ndodh shpesh që nxënësi të jetë një hap përpara mësuesit për sa u përket informacioneve elektronike, prandaj mësuesit mund të krijojnë forume mësimore bashkë me nxënësit për të krijuar materiale në ndihmë të procesit mësimor.